

OKRUŽENJE BEZ DUVANSKOG DIMA

Osnovne činjenice o izloženosti duvanskom dimu

- Izloženost duvanskom dimu uzrokuje brojne ozbiljne bolesti, kao što je rak pluća, infarkt miokarda, moždani udar, srčanu smrt, nastanak i pogoršanje astme, plućnih funkcija i respiratornih simptoma i reproduktivne efekte kod žena (teže začecije, prevremeni porođaj, mala telesna težina na rođenju).
- Kod dece duvanski dim uzrokuje sindrom iznenadne smrti novorođenčeta, zapaljenje srednjeg uva, akutne infekcije respiratornog sistema i pogoršanje astme.
- Duvanski dim sadrži preko 250 hemijskih jedinjenja koja imaju toksična ili kancerogena svojstva.
- Ne postoji siguran nivo izlaganja duvanskom dimu.
- Zakoni koji u potpunosti zabranjuju pušenje u svakom zatvorenom prostoru motivišu pušače da prestanu sa pušenjem, smanjuju upotrebu duvana i izloženost nepušača duvanskom dimu.
- Zakoni koji obezbeđuju sredinu bez duvanskog dima popularni su kod stanovništva i poštuju se.

Šta je to politika bez duvanskog dima?

Politika bez duvanskog dima zabranjuje pušenje na određenim mestima, ustanovama i definisanim prostorima. Ona je najefikasnija kada postane obavezujuća i propisana zakonom, a za kršenje zakona određena je kazna. Sveobuhvatni zakon bez duvanskog dima zabranjuje pušenje u zatvorenom prostoru radnih mesta (uključujući barove, kafiće, restorane, kafane), u zatvorenim javnim mestima i javnom prevozu. Takav zakon ne dozvoljava bilo kakav pušački prostor, čak i kada ima odvojenu ventilaciju. Prostorije određene za pušenje snižavaju efikasnost primene zakona (1, 2).

Član 8 Okvirne konvencije o kontroli duvana Svetske zdravstvene organizacije (SZO) dokazuje da prostor bez duvanskog dima predstavlja model dobre prakse u zaštiti ljudi od duvanskog dima.

Zakoni za prostor bez duvanskog dima – situacija u svetu

Zakoni kojima se u potpunosti obezbeđuje prostor bez duvanskog dima predstavljaju najčešće primenjenu meru kontrole duvana u svetu, kojom je 2014. godine obuhvaćeno 1,3 milijarde ljudi u svetu, trostruko više nego 2007. Godine.

Samo u poslednjih nekoliko godina, pet država uvelo je sveobuhvatne zakone za prostor bez duvanskog dima (Ruska Federacija, Čile, Jamajka, Madagaskar i Surinam) čime je povećan broj osoba koje su zaštićene od duvanskog dima za ukupno 187 miliona stanovnika.

Zabrana pušenja širi se i na otvorene prostore u kojima boravi veći broj ljudi, kao što su parkovi, plaže, sportski tereni, a radi posebne zaštite dece i na dečja igrališta i privatne automobile u kojima se maloletnici voze.

I pored ubrzanog usvajanja i primene ovih zakona, još uvek je skoro polovina stanovništva Zemlje izložena duvanskom dimu bez ograničenja i bez zaštite, od toga 2/3 u zemljama sa niskim prihodima.

Prostori u potpunosti bez duvanskog dima su jedini dokazani način adekvatne zaštite ljudi od štetnih zdravstvenih posledica izlaganja duvanskom dimu.

Koristi od sveobuhvatnih zakona bez duvanskog dima

Brojne studije dokazale su pozitivan uticaj na zdravlje smanjenjem izloženosti duvanskom dimu. Neki od primera su:

- Smanjen je broj prijema u bolnicu nakon stupanja na snagu zakona bez duvanskog dima u Škotskoj, Novom Zelandu, Italiji, SAD i drugim državama. Utvrđeno je da je unapređeno zdravlje ugostiteljskih radnika u Irskoj, Kaliforniji, Njujorku, Finskoj i Škotskoj, između ostalih, nakon uvođenja ovih zakona.
- Radna mesta bez duvanskog dima stimulišu pušače da prekinu sa pušenjem i da ostanu nepušači.
- Zastupljenost pušenja može se smanjiti za 4%.
- Radna mesta bez duvanskog dima mogu da smanje ukupnu upotrebu duvana do 29%. Broj cigareta kod ljudi koji su nastavili da puše takođe se smanjuje.

- Deca su manje izložena duvanskom dimu kada odrasli manje puše.
- Radna mesta bez duvanskog dima povećavaju broj domaćinstava koja zabranjuju pušenje u svojim domovima.
- Politika bez duvanskog dima ima neutralan ili pozitivan uticaj na ekonomiju države.
- Uvođenjem zabrane pušenja u ugostiteljske objekte ne dolazi do pada poslovanja, profita i zaposlenosti; u većini zemalja raste broj gostiju, prometa, profita, uplate od PDV-a i zaposlenosti, kao što je to zabeleženo, na primer, u Turskoj, Engleskoj, Španiji, Kaliforniji, Njujorku i drugde.
- Zakoni bez duvanskog dima su popularni gde god su doneti i poštuju se u visokom procentu.
- Podrška zakonima bez duvanskog dima ima tendenciju da se povećava nakon stupanja na snagu.

Član 8 Okvirne konvencije o kontroli duvana SZO navodi mere zaštite ljudi od izloženosti duvanskom dimu i to su:

- Zaštita od izloženosti duvanskom dimu zahteva potpunu eliminaciju pušenja i duvanskog dima u određenim prostorima ili životnoj sredini.
- Ventilacija ili prostorije određene za pušenje ne pružaju zaštitu od duvanskog dima.
- Svi ljudi moraju biti zaštićeni od izloženosti duvanskom dimu. Svaki zatvoreni radni i javni prostor i javni prevoz moraju biti bez duvanskog dima.
- Potrebno je doneti zakone da bi se ljudi zaštitili od duvanskog dima. Dobrovoljni dogovori nisu efikasni.
- Dobro planiranje i dovoljni resursi su neophodni za primenu i poštovanje zakona.
- Civilno društvo bi trebalo da bude partner u pripremi, primeni i poštovanju zakona bez duvanskog dima.
- Zakone bez duvanskog dima potrebno je pratiti i evaluirati da bi se procenio njihov učinak i obezbedila podrška za najefikasnije mere.
- Zaštitu ljudi od duvanskog dima treba ojačati i proširiti gde god je potrebno. Zbog toga je potrebno izraditi dopune zakona ili uvesti mere kojima se poboljšava primena zakona.